

ГІБРИДНА ВІЙНА ТА РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ

Традиційні військові конфлікти з домінуванням армії і, відповідно, застосуванням суто силових методів домінували в міжнародних відносинах тривалий час. Стрімкий розвиток інформаційних технологій сприяв зміщенню акцентів з армії до народу. Можливість маніпулювання масовою свідомістю громадян ворожої держави сприяла актуалізації пошуків нових методів ведення війни. В наші часи міжнародний конфлікт може бути вирішений без жодного пострілу. Але мова йде не про мирне вирішення конфліктів за посередництва ООН. Конкретних політичних цілей на території інших держав можна досягати з використанням комбінації неконвенційних методів деструктивного впливу: вплив на масову свідомість громадян/частини громадян іноземної держави, кібератаки, операції з дискредитації, стимулювання внутрішніх конфліктів, моделювання контрольованого хаосу. Ці заходи можуть бути як прихованими, так і проводитися в рамках застосування «м'якої сили» (soft power) через культурну, соціальну та економічну політику.

Проблема визначення поняття «гібридна війна»

Загальноприйнятого визначення поняття «гібридна війна» наразі не існує. Під ним в першу чергу розуміють сукупність нелінійних засобів деструктивної діяльності як альтернативу традиційним методам конвенційної війни [1].

Гібридна війна характеризується наступними ознаками:

1. Вона може проводитися як державними, так і недержавними акторами. Така ситуація характерна для Громадянської війни в Сирії, де правлячий режим підтримується терористичною організацією Хезболла, а опозиційні сили налічують десятки різноманітних військових формувань. За причини відсутності власної державності, недержавним актором також є курдська Пешмерга. При цьому, вищенаведені недержавні актори спонсуються відповідно Іраном, країнами Перської затоки та Заходом (в першу чергу США). Однак, у цьому випадку спонсори-держави не обов'язково є покровителями недержавних угруповань, оскільки останні мають високий рівень самостійності в питаннях внутрішньої, зовнішньої політики, у фінансових питаннях. Навіть за втрати спонсорів вони з різною мірою ефективності та інтенсивності продовжуватимуть діяльність. З іншої сторони, російська інтервенція в Україні є прикладом участі конкретної держави - актора в гібридній війні, а використання різноманітних «добровольчих» угруповань із місцевого населення є лише додатком до російського мілітарного компоненту.

2. Гібридна війна характеризується комбінуванням конвенційних та іррегулярних методів впливу на противника. Можливим є використання регулярних збройних сил у взаємодії з іррегулярними воєнізованими групами, тактика малої війни, терористичні акти, залякування та керована кримінальна активність. Значний аспект робиться на інформаційно - психологічному впливі на населення держави противника. Гібридним операціям властивий високий рівень адаптованості до конкретної оперативної ситуації. Наприклад, після початку американських бомбардувань бойовики Ісламської держави швидко припинили використання стаціонарних блокпостів, транспортні перевезення почали проводити малими групами та обмежили використання мобільних телефонів. Жертви бомбардувань серед цивільних були використані як рекрутуючий фактор.

3. Гібридна війна передбачає використання сучасних технологій в сфері

озброєння, пропаганди та військових комунікацій. Озброєння може бути придбане як на чорному ринку озброєнь, так і за допомогою держав-спонсорів. Наприкінці 2016 року під час параду терористична організація Хезболла продемонструвала наявні в неї системи високоточної зброї російського та іранського виробництва (ПТРК, дрони, ПКР). Використання сучасних масових комунікацій, зокрема інтернету, для пропаганди. На початковому етапі існування ІДІЛ активно використовувала Twitter для поширення пропаганди. При цьому використовувалися популярні в мережі теги (#vacations #Italy #Venice #WorldCup тощо).

4. Гібридна війна застосовується на трьох полях битви: під час традиційних бойових дій, серед місцевого населення в зоні бойових дій та на міжнародній арені [3, с. 24].

Концепція російської гібридної війни

Російська концепція ведення гібридної війни знайшла своє втілення в так званій «доктрині Герасимова» - так в засобах масової інформації називають доповідь начальника Генерального штабу Збройних сил Російської Федерації на тему «Основні тенденції розвитку форм і способів застосування збройних сил, актуальні завдання воєнної науки по їх вдосконаленню».

Якщо концептуалізувати термін «гібридна війна», то політичні цілі в процесі її розгортання досягаються наступними засобами:

1. Військові засоби - використання регулярних та/або іррегулярних збройних груп
2. Інформаційні засоби - використання комунікаційних технологій для пропаганди. В останні роки перевага надається присутності в соціальних мережах (Twitter, Instagram, Facebook).
3. Економічні засоби - економічна війна, торгівельна блокада, кібератаки на банківський сектор тощо.
4. Дипломатичні засоби - підтримка військових операцій на міжнародному рівні, в тому числі за допомогою підкупу іноземних чиновників.
5. Політичні засоби - дестабілізація внутрішньополітичної ситуації, створення «п'ятої колони» у ворожій країні, диверсійні операції для дискредитації противника на міжнародній арені [3].

Таким чином, головною відмінністю гібридної війни від традиційної є домінування невійськових засобів вирішення конфлікту над військовими.

Доктрина Герасимова також передбачає використання в першу чергу невійськових засобів, а військовий компонент використовується лише на заключних етапах гібридної війни [4].

Аналіз російської концепції гібридної війни демонструє наступні її визначальні риси:

- використання внутрішньополітичної нестабільності в країні-жертві для досягнення цілей
- приділення значної уваги створенню у ворожій країні контрольованих опозиційних сил з метою зміни військово-політичного керівництва
- нав'язування власних правил - намагання завжди бути на крок попереду від противника. Коли останній розробляє стратегію протидії деструктивним впливам, суб'єкт гібридної війни вже розробляє наступні сценарії діяльності
- використання військової могутності для залякування противника та його союзників. При цьому головний ефект досягається в першу чергу через впливи на цивільне населення для контролю над суспільною думкою та стимулювання пацифістських настроїв серед громадян ворожої держави.
- розробка стратегії контрольованого хаосу. Стимулювання конфліктів

всередині ворожої держави через агентурну мережу із подальшим використанням збройних сил (приховано або під видом миротворців) для їх вирішення.

- прагнення максимально охопити інформаційний протсір держави-противника для контролю над масовою свідомістю.

Таким чином, російська концепція гібридної війни дозволяє здійснювати деструктивну діяльність проти іноземних держав без розгортання конвенційних бойових дій і досягати при цьому конкретних зовнішньополітичних і внутрішньополітичних цілей. Зазначені в доктрині «війни нового покоління» принципи є високоадаптованими до швидкої зміни оперативної ситуації, що значно ускладнює протидію заснованій на них деструктивній діяльності.

Література

1. Fleming, Brian P. (2011-05-19). Hybrid threat concept: contemporary war, military planning and the advent of unrestricted operational art. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://cgsc.contentdm.oclc.org/utis/getdownloaditem/collection/p4013coll3/id/2752/filename/2753.pdf>
2. Hoffman, Frank. Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid War. Arlington: Potomac Institute for Policy Studies. - 2007.
3. Berzins J. Russia's New Generation Warfare in Ukraine: Implications for Latvian Defense Policy. - Center for Security and Strategic Research: National Defence Academy of Latvia, 2014. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.naa.mil.lv/~media/NAA/AZPC/Publikacijas/Pp%2002-2014.ashx>
4. Герасимов В.В. Ценность науки в предвидении. - 2013 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.vpk-news.ru/articles/14632>